

WYROK

W I M I E N I U

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu w IV Wydziale Karnym - Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Ziiolecka (spr.)

Sędziowie: SSO Ewa Taberska

SSO Małgorzata Winkler-Galicka

1. Protokolant: apl. adw. A. A.

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Bogusława Tupaja

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 roku

sprawy **J. Z. (1) (Z.)** oskarżonego z art. 207 § 1 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego w Wągrowcu z dnia 4 grudnia 2014 roku, sygnatura akt II K 694/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę niniejszą przekazuje Sądowi Rejonowemu w Wągrowcu do ponownego rozpoznania

/-/M. G. /-/M. Z. /-/E. T.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 roku Sąd Rejonowy w Wągrowcu uznał oskarżonego J. Z. (1) za winnego tego, że w okresie od sierpnia 2008 roku do 8 sierpnia 2014 roku, w m. R., gmina (...), znęcał się fizycznie i psychicznie nad wspólnie z nim zamieszkującymi członkami rodziny to jest W. Z. od sierpnia 2008 roku do 8 sierpnia 2014 roku, J. Z. (2) od sierpnia 2012 roku do 2 sierpnia 2014 roku, Ł. Z. od sierpnia 2008 roku do 5 sierpnia 2014 roku, A. Z. (1) od lutego 2013 roku do dnia 21 lipca 2014 roku, A. Z. (2) od kwietnia 2014 roku do dnia 21 lipca 2014 roku, w ten sposób, że wielokrotnie pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, w trakcie których kopał, popychał, szarpał, wyzywał słowami powszechnie uważanymi za wulgarne oraz groził pozbawieniem życia i spaleniem domu, to jest za winnego popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 207 § 1 k.k., Sąd Rejonowy wymierzył oskarżonemu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie, na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. w związku z art. 70 § 1 punkt 1 k.k., warunkowo zawiesił na okres 2 lat tytułem próby, oddając oskarżonego w tym okresie, na podstawie art. 73 § 1 k.k., pod dozór kuratora sądowego.

Nadto, na podstawie art. 72 § 1 punkt 5 i 8 k.k. Sąd Rejonowy zobowiązał oskarżonego do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu i wywoływania awantur domowych, a na podstawie art. 72 § 1 punkt 6 k.k., zobowiązał oskarżonego do poddania się leczeniu uzależnienia od alkoholu w okresie próby.

Wreszcie, na podstawie art. 72 § 1 punkt 7b k.k., Sąd Rejonowy nakazał oskarżonemu w okresie próby opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonymi: W. Z., J. Z. (2), Ł. Z., A. Z. (1), A. Z. (2) położonego w miejscowości (...)/1 gmina (...).

Na podstawie art. 63 § 1 k.k., Sąd Rejonowy, na poczet wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności, zaliczył okres zatrzymania J. Z. (1) od dnia 8 sierpnia 2014 roku do dnia 9 sierpnia 2014 roku (2 dni), na wypadek zarządzenia jej wykonania.

Orzekając natomiast o kosztach, Sąd Rejonowy, na podstawie art. 624 § 1 k.k., zwolnił oskarżonego od obowiązku zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.

Powyższy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze i na niekorzyść oskarżonego zaskarżył prokurator, zarzucił obrazę art. 72 § 1a k.k., polegającą na jego nie zastosowaniu, to jest nie określeniu sposobu kontaktowania się oskarżonego z pokrzywdzonym.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez określenie sposobu kontaktowania się oskarżonego z pokrzywdzonym.

Na rozprawie apelacyjnej Prokurator zmodyfikował wniosek końcowy apelacji i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja prokuratora okazała się być konieczna, albowiem zainicjowała kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku w następstwie przeprowadzenia której ujawniono uchybienia, także akcentowane przez skarżącego uchybienie, które skutkować musiały wydaniem orzeczenia kasatoryjnego.

I tak przechodząc do szczegółów, Sąd Okręgowy przypomina, iż skazanie bez przeprowadzania rozprawy poprzedza zawarcie swoistego porozumienia pomiędzy sprawcą czynu, a prokuratorem, w efekcie którego, ten ostatni, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie wyroku bez przeprowadzania rozprawy i skazanie oskarżonego na uzgodnioną z nim wcześniej karę.

W świetle dyspozycji art. 343 § 1 k.p.k. oczywistym zatem jest, że uwzględnienie umieszczonego przez prokuratora w akcie oskarżenia wniosku o wydanie wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kary lub środków karnych (art. 335 § 1 k.p.k.), obliguje sąd do wydania orzeczenia zgodnego z tym wnioskiem, co do wszystkich zawartych w nim rozstrzygnięć, a więc zarówno w zakresie kar (rodzaj, wymiar, sposób wykonania), jak i środków karnych – tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 października 2007 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt IV KK 334/07.

Odnosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, Sąd II instancji zauważa, iż rzeczywiście w dniu 9 sierpnia 2014 roku pomiędzy oskarżonym (wówczas podejrzanym) J. Z. (1), a przeprowadzającym czynność przesłuchania funkcjonariuszem publicznym (prokuratorem), zostało zawarte porozumienie w przedmiocie wydania wobec wyżej wymienionego wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy i wymierzenia mu – w ściśle skonkretyzowanym rodzaju i wysokości – kary oraz środków probacyjnych (k. 32-33 akt). Przedmiotem porozumienia było również orzeczenie wobec J. Z. (1) nakazu opuszczenia lokalu, zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonymi, położonego w miejscowości (...)/1 gmina (...).

Oskarżyciel publiczny dołączył do aktu oskarżenia, wniesionego w dniu 6 października 2014 roku do Sądu Rejonowego w Wągrowcu, wniosek o wydanie wobec oskarżonego J. Z. (1) wyroku skazującego i orzeczenie wobec niego kary i środków karnych w kształcie objętym porozumieniem (k. 72 akt). Zaś protokołu odbywającego się w dniu 4 grudnia 2014 roku posiedzenia w przedmiocie rozpoznania wspomnianego wyżej wniosku prokuratora wynika, że sąd rozstrzygający uwzględnił rzeczony wniosek i wydał w tym samym dniu orzeczenie zgodne z tym wnioskiem (k. 114 akt).

Taki sposób procedowania Sądu I instancji byłby właściwy, ale jedynie w sytuacji, gdyby proponowane przez oskarżyciela publicznego, a uprzednio objęte ugodą uzgodnienia odpowiadały obowiązującym przepisom prawa. Tymczasem w realiach niniejszej sprawy tego rodzaju sytuacja nie miała miejsca.

Sąd Okręgowy podnosi bowiem, iż orzeczenie wobec danego oskarżonego określone w art. 72 § 1 punkt 7b środka probacyjnego, obliguje sąd rozstrzygający w tym przedmiocie do określenia sposobu kontaktowania się oskarżonego z pokrzywdzonym. Wynika to wprost z art. 72 § 1a k.k., który stanowi, że nakładając na sprawcę przestępstwa, popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej, obowiązek wymieniony w art. 72 § 1 punkt 7b k.k., sąd określa sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym.

W przedmiotowej sprawie, czego dowiodła kontrola instancyjna, Sąd Rejonowy nie uczynił zadość wskazanemu obowiązkowi.

Oczywiście Sąd II instancji dostrzega, że sam oskarżyciel publiczny we wniosku złożonym do Sądu Rejonowego nie ujął żądania wydania tego typu rozstrzygnięcia. Również zawarte z J. Z. (1) porozumienie nie przewidywało orzeczenia wobec oskarżonego tego rodzaju środka karnego. Niemniej obowiązkiem Sądu Rejonowego rozstrzygającego w przedmiocie wniesionego wniosku było dostrzeżenie tego rodzaju błędu i skierowanie sprawy na rozprawę, albo wykazanie się inicjatywną zmierzającą do konwalidowania tego rodzaju błędu.

Przypomnieć w tym miejscu należy, iż zamieszczenie w akcie oskarżenia wniosku o wydanie wyroku i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków karnych nie rodzi dla sądu żadnego obowiązku wyrokowania zgodnie z proponowanym przez prokuratora rozstrzygnięciem. Sąd rozstrzygający bada bowiem nie tylko to, czy spełnione zostały przesłanki z art. 335 § 1 k.p.k., ale także to, czy proponowana kara, tudzież, środki karne, są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa karnego materialnego i okażą się właściwą dolegliwością dla oskarżonego. Gdy sąd uzna, że nie można w danej sprawie skorzystać z możliwości konsensualnego rozstrzygnięcia sprawy, to - zgodnie z treścią art. 343 § 7 k.p.k. – sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych.

Brak dostrzeżenia tego rodzaju uchybienia i uwzględnienie wniosku prokuratora spowodowało, że wydając zaskarżony wyrok Sąd I instancji, jak to słusznie zauważył skarżący, dopuścił się obrazy prawa materialnego, to jest art. 72 § 1a k.k.

Powyższe uchybienie sądu rozstrzygającego nie mogło zostać jednak konwalidowane na etapie postępowania odwoławczego jako, że w ogóle fakt i sposób ustalenia sposobu kontaktowania się J. Z. (1) z pokrzywdzonymi nie był objęty zawartym w dniu 9 sierpnia 2014 roku porozumieniem.

Niezależnie od uchybienia wskazanego przez prokuratora, Sąd II instancji podnosi, iż z urzędu dostrzegł proceduralny błąd Sądu I instancji, polegający na wprowadzeniu w poczet materiału dowodowego sprawy zeznań świadka (A. Z. (2)), i czynieniu na ich podstawie ustaleń faktycznych, pomimo iż świadek ta, jako osoba najbliższa dla oskarżonego (szwagierka), nie została pouczona o przysługującym jej prawie do odmowy składania zeznań. Jak wynika z akt sprawy, świadek ta, na etapie postępowania przygotowawczego, konkretnie w dniu 21 lipca 2014 roku, została przesłuchana w charakterze świadka (k. 6 – 7 akt). Z treści protokołu przesłuchania tego świadka nie wynika jednak, aby została ona pouczona o treści art. 182 k.p.k. Pouczono ją jedynie o treści art. 233 § 1 k.k. Co więcej ze strony 6 verte akt wynika, że funkcjonariusz Policji, przeprowadzający w dniu 21 lipca 2014 roku czynność przesłuchania świadka A. Z. (2), w ogóle nie dostrzegł, że jest ona osobą najbliższą dla oskarżonego J. Z. (1). Na karcie 6 verte akt znajduje się bowiem adnotacja wskazująca, że stosunek świadka do stron (oskarżonego) to „obcy”.

Powyższe uchybienie, w związku z uwzględnieniem przez sąd rozstrzygający złożonego w trybie art. 335 § 1 k.p.k. wniosku prokuratora, nie zostało także konwalidowane na etapie postępowania sądowego.

Skoro tak, to oczywistym jest, że Sąd Rejonowy ujawnił, a następnie czynił ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie, co wprost wynika z pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, na podstawie zeznań świadka, któremu przysługiwało

prawo do odmowy składania zeznań, a który o przysługującym mu tego rodzaju uprawnieniu, nie został przez organ procesowy w ogóle poinformowany.

Powyższe uchybienie niewątpliwie także miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Nie można bowiem w chwili obecnej wykluczyć, iż w przypadku, gdyby świadek A. Z. (2) została w sposób prawidłowy pouczone o przysługujących jej prawach, a konkretnie o prawie do odmowy składania zeznań w związku z posiadaniem statusu osoby najbliższej dla oskarżonego, to mogła z tego rodzaju prawa skorzystać. W takiej sytuacji, jej zeznania, nie mogłyby, zgodnie z art. 186 § 1 k.p.k. zdanie drugie, służyć za dowód w sprawie, ani zostać odtworzone.

Dlatego też Sąd II instancji zaskarżony wyrok uchylił, zaś sprawę niniejszą przekazał Sądowi Rejonowemu w Wągrowcu do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając natomiast ponownie sprawę, Sąd Rejonowy powinien w pierwszej kolejności skierować ją na rozprawę. Wydając zarządzenie w tym to przedmiocie i bacząc na osoby, które należy wezwać na wyznaczony termin rozprawy Sąd I instancji winien pamiętać o fakcie, że wszyscy ujawnieni w sprawie świadkowie, to jest konkretnie A. Z. (1), A. Z. (2), W. Z., J. Z. (2), Ł. Z. oraz H. Z. są osobami najbliższymi dla oskarżonego w rozumieniu art. 115 § 11 k.k., którym, zgodnie z dyspozycją art. 182 k.p.k., przysługuje prawo do odmowy składania zeznań.

Wzięcie pod uwagę powyższego przy ponownym rozpoznawaniu sprawy jawi się jako konieczne z dwóch powodów.

Po pierwsze, i jak już powyżej zostało zaakcentowane, świadek A. Z. (2) na etapie postępowania przygotowawczego w ogóle nie została pouczone o przysługującym jej, jako osobie najbliższej dla oskarżonego, prawie do odmowy składania zeznań w myśl dyspozycji art. 182 k.p.k.

Po wtóre, Sąd Rejonowy winien również, przy podejmowaniu decyzji o osobach, które należy wezwać na wyznaczony termin rozprawy, wziąć pod uwagę konsekwencje ewentualnego zaniechania wezwania ujawnionych w sprawie pozostałych świadków w przypadku skorzystania przez oskarżonego na rozprawie z instytucji, o której mowa w art. 387 § 1 k.p.k. W takiej przeciwieństwie sytuacji sąd rozstrzygający, w sytuacji przychylenia się do złożonego przez oskarżonego winsoku, zgodnie z § 4 art. 387 § 1 k.p.k., może uznać za ujawnione dowody wymienione w akcie oskarżenia (...), a więc także zeznania świadków będących dla oskarżonego osobami najbliższymi w rozumieniu art. 115 § 11 k.k. Sąd Rejonowy powinien więc rozważyć, czy rzeczeni świadkowie powinni także na etapie postępowania sądowego zostać pouczeni o przysługującym im prawie do odmowy składania zeznań i złożyć swoje oświadczenie w przedmiocie skorzystania, bądź też nie z prawa, o którym mowa w art. 182 § 1 k.p.k. A tym samym rozważyć to czy fakt skonstruowania przez ustawodawcę przepisów o możliwości wydania wyroku skazującego w warunkach wskazanych w art. 335 § 1 k.p.k. i w art. 387 § 1 k.p.k. zezwała na włączenie w poczet materiału dowodowego sprawy zeznań osób najbliższych dla oskarżonego, które oświadczenie co do treści art. 182 § 1 k.p.k. złożyły tylko i wyłącznie na etapie postępowania przygotowawczego.

Po przeprowadzeniu natomiast postępowania sądowego, w oparciu o wszystkie przeprowadzone i wnikliwie ocenione dowody, Sąd Rejonowy winien prawidłowo ustalić stan faktyczny przedmiotowej sprawy i rozważyć, czy zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na uznanie oskarżonego za winnego dokonania zarzucanego mu czynu, czy też nie.

Sporządzając zaś pisemne uzasadnienie wydanego wyroku, Sąd Rejonowy winien dokładnie i szczegółowo przedstawić dokonaną przez siebie ocenę materiału dowodowego, dokonane na jego podstawie ustalenia faktyczne, uzasadnić zastosowaną do ewentualnie przypisanego oskarżonemu czynu kwalifikację prawną, tudzież wymierzoną karę z uwzględnieniem wszystkich dyrektyw obowiązujących w tym przedmiocie tak, aby rozpoznając przyszłe apelacje, Sąd Odwoławczy mógł dokonać oceny prawidłowości rozumowania Sądu I instancji.

/M. G./ /M. Z./ /E. T./